

**STAVOVI STUDENATA KORISNIKA
NACIONALNE I SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE U ZAGREBU
O PLAGIRANJU I JAVNOJ OBJAVI OCJENSKIH RADOVA**

STANDPOINTS OF STUDENT USERS OF THE
NATIONAL AND UNIVERSITY LIBRARY IN ZAGREB ON
PLAGIARISM AND PUBLIC DISCLOSURE OF GRADED THESES

Dunja Majstorović

Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu
dunja.majstorovic@fpzg.hr

UDK / UDC 343.533.9

001.8:378.22

Izvorni znanstveni rad / Original scientific paper

Primljeno / Received: 9. 12. 2015.

Sažetak

Plagiranje predstavlja povredu etičkih kodeksa i veliki problem unutar akademske zajednice. Ovaj rad obuhvaća ispitivanje stavova studenata korisnika Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu o plagiranju te javnoj objavi završnih, diplomskih i doktorskih radova. Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od ukupno 217 studenata Sveučilišta u Zagrebu.

Rezultati istraživanja pokazuju da je većina studenata upoznata sa zakonskom obvezom objave završnih radova u nacionalnom/sveučilišnom repozitoriju te da ih većina to podržava. Ipak, velik je i broj studenata koji ne znaju za tu obvezu ili nisu za javnu objavu studentskih ocjenskih radova.

Iako većina ispitanih studenata smatra plagiranje akademski nepoštenim ponašanjem i malo iznad polovice njih se slaže s tvrdnjom da svako plagiranje treba biti sankcionirano, velik broj ih je i priznao kako su više puta kopirali nekoliko rečenica

ili odlomaka bez navođenja izvora iz kojih su preuzimali, a nije zanemariv ni broj studenata koji su kopirali nekoliko stranica ili platili nekome da im napiše rad.

Ključne riječi: stavovi studenata, plagiranje, javna objava ocjenskih radova, anketa, akademski integritet

Summary

Plagiarism is a direct violation of ethical codes and a serious issue within the academic community. This paper examines the standpoints of students who are users of the National and University Library in Zagreb on plagiarism and public disclosure of their final, graduate and doctoral theses. Research was conducted on a convenience sample of 217 Zagreb University students.

According to the obtained results, majority of students are aware of the legal obligation that requires publication of final theses in the national/university repository and majority are in favor of it. However, there is still a significant number of students who are not acquainted with this legal obligation or do not support it.

Although the majority of students consider plagiarism to be academically dishonest behavior and agree with the statement that any plagiarism should be sanctioned, a large number of them confessed to have repeatedly copied a few sentences or paragraphs without citing the source, and the number of students who have copied several pages or have paid someone to write a paper for them is also not insignificant.

Keywords: students' standpoints, plagiarism, public disclosure of graded theses, survey, academic integrity

1. Uvod

Plagiranje je samo jedan od oblika akademskog nepoštenja. Ipak, riječ je o učestaloj pojavi i velikom problemu unutar akademske zajednice.¹ Razvoj interneta omogućio je iznimnu dostupnost informacija i često se besplatnu informaciju doživljava kao bezautorsku, no informacije koje prividno i nemaju autora zaslužuju propisno navođenje izvora.

¹ Iako se na nekim mjestima (primjerice u nekim etičkim kodeksima koji se navode u radu) koristi naziv „sveučilišna zajednica“ kao širi pojam, u ovom se radu koristi naziv „akademska zajednica“ u koju se ubrajaju svi koji sudjeluju u visokoškolskom sustavu i znanosti – od znanstvenika i sveučilišnih profesora, asistenata i svih suradnika u nastavi do studenata.

Prema Hrvatskom jezičnom portalu pridjev akademski znači i sveučilišni, odnosno visokoškolski. *Vidi:* Akademski [citirano: 2015-09-20]. // Hrvatski jezični portal. Dostupno na: http://hjp.novi-liber.hr/index.php?show=search_by_id&id=f1xgWg%3D%3D

Iako se plagiranje nikako ne ograničuje samo na studente kao dio akademske zajednice, ovaj rad bavi se načinom na koji studenti doživljavaju plagiranje kao i njihovim stavovima povezanima s javnom objavom završnih, diplomskih i doktorskih radova.

Prema *Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju* koji je Hrvatski sabor donio na sjednici u srpnju 2013. godine, sveučilišta odnosno fakulteti, kao i veleučilišta te visoke škole moraju javno objaviti obranjene završne radove² u bazi Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (NSK), a ista obveza vrijedi i za doktorske disertacije i završne radove umjetničkih studija.³

Tijekom 2015. godine uspostavljen je Nacionalni repozitorij završnih i diplomskih radova (ZIR) kao mjesto gdje se javno pohranjuju digitalne inačice obranjenih završnih (i završnih specijalističkih) te diplomskih radova.

Cilj repozitorija koji je formiran u sklopu sustava Dabar⁴ je trajna pohrana i zaštita studentskih radova kao i pružanje informacija studentima o sličnim obrađivanim temama i provedenim istraživanjima iz područja koje je predmet njihovog istraživačkog interesa.

Iako nije izričito spomenuto plagiranje, studente se na službenim stranicama Repozitorija upozorava kako pohranom radovi postaju dostupni svima pa je nužna dostava lektoriranog rada kao i poštovanje etičkih načela prilikom pisanja (pojam znanstvene čestitosti).

² Na službenoj stranici Nacionalnog repozitorija završnih i diplomskih radova upozorava se kako *Zakon* koristi generički naziv završni radovi, no kako se pod tim pojmom podrazumijevaju završni, diplomski kao i završni specijalistički radovi. *Vidi*: Koje vrste radova se pohranjuju u ZIR [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: <https://zir.nsk.hr/za-studente>

³ Članak 40. o promjeni članka 83., stavak 11., 12. i 13. *Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju* [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_07_94_2132.html

⁴ ZIR je uspostavljen kao dio sustava Dabar (suradnja NSK i Srca uz pomoć knjižnica visokih učilišta) koji služi kao institucijski repozitorij za sve ustanove sustava visokog obrazovanja. U njemu je moguće objaviti: radove s konferencija, podatke istraživanja, nastavne materijale, knjige, prezentacije, ali i disertacije i završne radove studenata. *Vidi*: Dabar – Digitalni akademski arhivi i repozitoriji. Što je Dabar? [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: <http://dabar.srce.hr/dabar>

1.1. Plagiranje i pojam akademske čestitosti

Riječ plagijat prema *Hrvatskoj enciklopediji* dolazi od njemačke odnosno francuske riječi (*plagiat*) prema latinskom *plagium* što znači otimanje ili krađa, a riječ je o imitaciji nečijeg djela (cijelog ili njegovih dijelova).⁵ Osnova plagiranja nalazi se u prisvajanju tuđeg djela koje se zatim predstavlja kao vlastito.

Kada se govori o akademskoj zajednici te posljedično o znanstvenim i stručnim radovima, plagijatom se smatra namjerno, ali i nenamjerno doslovno preuzimanje nečijeg teksta bez navođenja o čijem se tekstu radi, kao i svako prepričavanje tuđeg teksta bez navođenja autora.⁶

Ipak, korištenje i prenošenje tuđih riječi u društvenim znanostima jedan je od osnovnih alata u stvaranju znanstvenih i stručnih članaka, kao i svih oblika studentskih radova – seminarskih, završnih i diplomskih radova. Iako se studente (prije svega kod pisanja završnih i diplomskih radova) potiče da provode vlastita istraživanja, njihov rad uvijek bi trebao imati i teorijski dio u kojem se nalaze dostupne informacije o temi kao i pregled dosadašnjih istraživanja (rijetko je moguće odabrati neku temu o kojoj baš ništa nije napisano). Prenošnje tuđih riječi tu postaje imperativ, a ono je u osnovi moguće provesti na dva načina: 1) *citiranje* uključuje izravno prenošenje nečijih riječi bez ikakvog mijenjanja, a označuje se navodnim znakovima iza kojih slijedi zagrada ili bilješka (fusnota)⁷ u kojoj se navodi autor i godina izdanja te stranica s koje je citat preuzet, 2) *parafraziranje* se odnosi na prepričavanje tuđih riječi koje su, u odnosu na izvornik, promijenjene. Bitno je naglasiti da se kod parafraziranja tuđi tekst prepričava drugim riječima, ali se osnovni smisao izvornog djela uvijek zadržava.⁸

⁵ Plagijat [citirano: 2015-09-20]. // Hrvatska enciklopedija. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48551>

⁶ Baban, Ljubomir; Kata Ivić; Srećko Jelinić; Maja Lamza-Maronić; Antun Šundalić. Primjena metodologije stručnog i znanstvenog istraživanja. Osijek : Ekonomski fakultet, 2000. Str. 166. *Citirano prema*: Tkalac Verčić, Ana; Dubravka Sinčić Ćorić; Nina Pološki Vokić. Priručnik za metodologiju istraživačkog rada : kako osmisliti, provesti i opisati znanstveno i stručno istraživanje. Zagreb : MEP, 2010. Str. 170.

⁷ Riječ je o dokumentarnim (izvornim) pozivnim bilješkama odnosno bibliografskim napomenama koje pružaju jamstvo istinitosti citata te precizno upućuju čitatelja na korištenju bibliografsku referencu. *Vidi*: Ormuš, Milan; Matijević, Željko. Intelektualni rad, metode i tehnike. Zagreb : Radničko sveučilište Moša Pijade, 1979. Str. 180. *Citirano prema*: Zelenika, Ratko. Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela. Rijeka : Ekonomski fakultet, 2000. Str. 483.

⁸ Parafraza [citirano: 2015-09-20]. // Proleksis enciklopedija. Dostupno na: <http://proleksis.lzmk.hr/40596/>

I jedni i drugi navodi moraju se naznačiti u obliku zagrada ili bilješki (ovisno o pravilima), kao i u obliku cjelovitih referenci na kraju teksta. Proput u navođenju literature, namjeren ili nenamjeren, smatra se plagiranjem.

Neka pravila nalažu da se kod pisanja navedu samo citirani odnosno parafrazirani izvori, dok druga rade distinkciju između citirane i korištene literature, a koja se onda odnosi i na sve one izvore koje su autoru pomogli pri pisanju (neke možda i o samom pisanju radova). Kada se pročitaju velike količine tekstova, posebno kad je riječ o internetskim izvorima, moguće je i nenamjerno prisvajanje neke tuđe misli.⁹ Ipak, to zasigurno čini daleko manji dio plagiranja i ne predstavlja srž problema.

Literatura bilježi i pojam samoplagiranja (ili autoplagiranja) koje se odnosi na korištenje već objavljenih vlastitih tekstova. Veliki problem kod samoplagiranja je misao vodilja prema kojoj nije moguće krasti od samoga sebe pa se, shodno tome, unatoč općenitoj osudi takvog ponašanja, ta praksa u znanosti ipak javlja, posebno u kontekstu povećanja vlastite znanstvene produkcije, a najčešće radi akademskog napredovanja.¹⁰ Pritom je važno napomenuti kako je to izričito destruktivna praksa u znanosti (neovisno o tome radi li se o kopiranju objavljenih vlastitih dijelova članaka, podataka (rezultata) ili pak dijelovima poglavlja, a ponekad i cijelim poglavljima u već objavljenim knjigama) i svakako ruši ugled znanstvenika.

I plagiranje i samoplagiranje nalaze se u području neetičnog akademskog ponašanja koje je u suprotnosti s akademskom čestitošću (akademskim integritetom). Tako se, osim plagiranja, navode i drugi neprihvatljivi oblici ponašanja koji se razlikuju za znanstvenike i/ili nastavnike te studente.

Kada se govori o znanstvenicima i nastavnicima uobičajeno se spominje znanstvena čestitost (koja se odnosi na ljude koji se bave znanošću provodeći znanstvena istraživanja).

Poštenje je izuzetno bitna komponenta znanstvene čestitosti. Ono uključuje odgovornu provedbu istraživanja, a isključuje svake oblike nepoštenja, poput izmišljanja i popravljivanja rezultata i plagiranja. Kao mogući kameni spoticanja znanstvenika, u literaturi se navode i sukob interesa te potpisivanje autora koji nisu pridonijeli nastanku rada (provođenju istraživanja i pisanju).¹¹

⁹ O postojanosti sjećanja i primjeru nenamjernog plagiranja autora vidi tekst: Sacks, Oliver. *Speak, Memory* [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: <http://www.nybooks.com/articles/archives/2013/feb/21/speak-memory/?pagination=false>

¹⁰ Baždarić, Ksenija; Vanja Pupovac; Lidija Bilić-Zulle; Mladen Petrovečki. Plagiranje kao povreda znanstvene i akademske čestitosti. // *Medicina Fluminensis* 45, 2(2009), 108-117.

¹¹ Bilić-Zulle, Lidija. Znanstvena čestitost – temelj postojanja i razvoja znanosti. // *Biochemia Medica* 17, 2(2007), 143-150.

Akademsko nepoštenje, kao suprotnost akademskoj čestitosti, među studentskom populacijom najčešće se grupira u više kategorija, od kojih se ističu nepoštenje prilikom ispitivanja znanja (npr. prepisivanje za vrijeme ispita ili lažno predstavljanje) te nepoštenje povezano s predajom eseja/seminarskih radova (također i završnih te diplomskih radova).¹²

1.2. Priznavanje autorstva i detekcija plagijata

Pojava velike količine informacija i izvora dostupnih na internetu omogućila je iznimno lako plagiranje tekstova te vjerojatno uvelike utjecala na svijest o tome da je sve što je dostupno ujedno i besplatno i predano za potencijalnu uporabu. Dok su nekad za plagiranje bili potrebni sati prepisivanja, danas je potreban jedan *klik*, a engleska formula *copy-paste* doslovno je ušla u svakodnevnu uporabu i sve sfere života (npr. *copy-paste* novinarstvo).

Iza autora koji svoje radove objavljuju u renomiranim časopisima ili u obliku knjiga, stoje njihovi izdavači koji su spremni podizati tužbe za kršenje autorskog prava, no oni autori koji svoje radove prvenstveno objavljuju na internetu puno su izloženiji potencijalnoj krađi.

Budući da se velik dio znanstvene literature može pronaći na internetu bez plaćanja naknade, često u okviru ideje otvorenog pristupa¹³ i šire dostupnosti radova, ali i potencijalno veće vidljivosti (i citiranosti) autora, osmišljeni su novi mehanizmi zaštite autorstva.¹⁴ Oni se prije svega odnose na razvoj svijesti o tome da je svaka napisana riječ proizvod nečijeg truda i rada ili nečija ideja koju autor spremno dijeli, ali traži da se prizna i naznači njegovo autorstvo.

U svom doktorskom radu o detekciji plagijata u višejezičnom okruženju, Vedran Juričić navodi kako literatura razlikuje (dijeli) postupke detekcije pla-

¹² Comas-Forgas, Rubén; Jaume Sureda-Negre; Francesca Salva-Mut. Academic plagiarism prevalence among Spanish undergraduate students : an exploratory analysis. // *Biochemia Medica* 20, 3(2010), 301-306.

¹³ Odnosi se na otvoreni pristup znanstvenim informacijama.

¹⁴ U tom smjeru 2001. godine, s ciljem povećanja dostupnosti kulturnog, obrazovnog i znanstvenog materijala putem besplatne uporabe i dijeljenja, osnovana je neprofitna organizacija Creative Commons (CC) koja nudi šest osnovnih licencija (*copyright licences*). Creative Commons licence [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: <https://creativecommons.org/licenses/?lang=hr>

giranja na manualne i automatske,¹⁵ gdje se prvi odnose na to da sam korisnik uspoređuje i analizira tekst (ovisi o znanju i sposobnostima osobe koja tekst pregledava kao i uloženom trudu te vremenu, a tu leže i glavni nedostaci pristupa u obliku brzine i zamora), dok se drugi odnose na korištenje softvera za automatsku detekciju plagijata koji, na temelju baze dostupnih izvora (najčešće je riječ o iznimno velikom repozitoriju dokumenata), provode usporedbu dokumenta s dostupnim izvorima kako bi odredili stupanj sličnosti.¹⁶

Unatoč postojanju sofisticiranih mehanizama provjere, nijedan softver nema u bazi sve moguće dostupne izvore informacija, a postoje i načini na koje se može varati. Upravo zato, vrlo je važno podizanje svijesti o važnosti priznavanja autorstva.

2. Pregled odredbi o plagiranju u etičkim kodeksima sveučilišta u Hrvatskoj

Sva sveučilišta u Hrvatskoj imaju vlastite etičke kodekse koje je moguće pronaći na njihovim službenim mrežnim stranicama. Većina je kodeksa slična i definira pravila koja trebaju poštovati pripadnici sveučilišne zajednice – nastavnici, znanstvenici, studenti i svi drugi zaposlenici sveučilišta, a u svima je plagiranje neprihvatljiv oblik ponašanja (Tablica 1.).

¹⁵ Osim ta dva načina detekcije, navodi se i treći – stilometrija, prema kojoj se smatra da svaki autor ima određene značajke koje se mogu uporabiti da bi ga se razlikovalo od drugih autora (npr. bogatstvo riječi koje koristi, duljina i način strukturiranja rečenica, način oblikovanja teksta...). *Citirano prema:* Juričić, Vedran. Detekcija plagijata u višejezičnom okruženju : doktorski rad. Zagreb : Filozofski fakultet, 2012. Str. 21.

¹⁶ Juričić, Vedran. Nav. dj.

Tablica 1. Pregled svih sveučilišta s opisom članaka iz etičkih kodeksa koji se odnose na plagiranje

Naziv sveučilišta	Specifičnosti Kodeksa i odredbe koje se tiču plagiranja	Opis članka
Sveučilište u Zagrebu	- Razlikuje pojam akademska zajednica (nastavnici, znanstvenici) od sveučilišne zajednice (širi pojam koji uključuje i studente). ¹ - Na plagiranje se odnosi članak 19.	Od članova akademske zajednice očekuje se da jamče izvornost svojih radova kao i točnost te poštenje kada navode porijeklo riječi ili ideja koje su koristili u radu. ²
Sveučilište u Splitu	Članak 10. – Izmišljanje, krivotvorenje i plagiranje	Plagiranje se definira kao prepisivanje ili preuzimanje zamisli, ideja, riječi i rezultata drugih autora i prikazivanje kao svojih ili novih. ³
Sveučilište u Zadru	- Utvrđuje etičke smjernice za sve članove sveučilišne zajednice. - U članku 13. o akademskom integritetu nalazi se odredba o plagiranju.	Povreda intelektualnog vlasništva odnosno plagiranje definira se kao predstavljanje nečijih riječi, ideja ili radova (u bilo kojoj formi) kao vlastitih. ⁴
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku	Na plagiranje se odnosi članak 14.	Pod plagijatom navodi se svako prepisivanje/preuzimanje riječi i rezultata kao i ideja (zamisli) drugih autora koje se prikazuju kao vlastite. ⁵
Sveučilište u Rijeci	- Kodeks za nastavnike – članak 6. o profesionalnim pravima i odgovornosti, stavak 6.5. je povezan s autorstvom znanstvenih i drugih radova. - Kodeks za studente – članak 6. Akademsko nepoštenje, stavak 6.2. o plagiranju.	Od članova akademske zajednice traži se da jamče izvornost svojih radova, a akademsko nepoštenje, između ostalog, obuhvaća: „plagiranje i krivotvorenje radova ili dijelova radova drugih osoba te iznošenje ideja drugih osoba kao vlastitih, bez znanja autora ili navođenja izvora.“ ⁶

¹ Etički kodeks Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb : Sveučilište u Zagrebu, 2009. [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/O_Sveucilistu/Dokumenti_javnost/Propisi/Pravilnici/Eticki_kodeks.pdf

² Isto.

³ Etički kodeks Sveučilišta u Splitu. Split : Sveučilište u Splitu, 2009. [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: <http://www.unist.hr/Portals/0/docs/sveuciliste/Eticki-kodeks-nacrt-24072009.pdf>

⁴ Etički kodeks Sveučilišta u Zadru. Zadar : Sveučilište u Zadru, 2010. [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: http://www.unizd.hr/Portals/0/doc/eticki_kodeks.pdf

⁵ Etički kodeks Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Osijek : Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2011. [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: <http://www.unios.hr/uploads/50EtickiKodeks.pdf>

⁶ Etički kodeks Sveučilišta u Rijeci. Rijeka : Sveučilište u Rijeci, 2006. [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: http://www.uniri.hr/files/staticki_dio/propisi_i_dokumenti/Eticki%20kodeks%20Sveucilista%20u%20Rijeci.pdf

Sveučilište Sjever	- Od svih članova sveučilišne zajednice očekuje se odgovorno, profesionalno i etički besprijekorno ponašanje. ⁷ - Na plagiranje se odnose članci 6., 13. i 20.	- Za nastavnike se ističe da je „nedopustivo korištenje tekstova ili ideja drugih autora uz prešućivanje izvora“. ⁸ - Za studente se plagiranje navodi kao jedno od neetičnih načina ponašanja. ⁹
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli	Odnosi se na sve članove sveučilišne zajednice.	- Za nastavnike i znanstvenike traži se da „jamče za točnost, čestitost i poštenje u predstavljanju i navođenju informacija o podrijetlu ideja i navoda kojima su se u radu koristili.“ ¹⁰ - Neetično je „bilo kakvo plagiranje, prisvajanje i prepisivanje radova i ideja, tekstova, podataka, eksperimenata, projekata u bilo kojem opsegu, iz bilo kojeg izvora.“ ¹¹ - Slično se navodi i za studente.
Sveučilište u Dubrovniku	Članak 11. odnosi se na nastavnike.	Ističe se kako ne smiju „prikazivati tuđe ideje i podatke kao svoje“, a plagiranje se definira kao „ekstremni oblik neetičnoga odnosa prema tuđem radu.“ ¹²
Hrvatsko katoličko sveučilište	Ne adresira plagiranje kao posebni članak, ali navodi što spada u nedopušteno ponašanje studenata – članak 12. i članak 26.	- Studentima nije dopuštena predaja rada čiji je sadržaj (dijelom ili u cijelosti) djelo nekog drugog kao i bilo kakvo nepoštivanje intelektualnog vlasništva. ¹³ - U nastavnom i znanstvenom radu nije dopušteno prikazivanje tuđih riječi ili ideja kao vlastite. ¹⁴

⁷ Etički kodeks Sveučilišta Sjever. Koprivnica : Sveučilište Sjever, 2014. [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: <http://www.unin.hr/wp-content/uploads/Eti%C4%8Dki-kodeks-Sveu%C4%8Dili%C5%A1ta-Sjever.pdf>

⁸ Isto.

⁹ Isto.

¹⁰ Etički kodeks Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Pula : Sveučilišta Jurja Dobrile, 2008. [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: <http://www.unipu.hr/index.php?id=89>

¹¹ Isto.

¹² Etički kodeks znanstvenika, nastavnika i suradnika Sveučilišta u Dubrovniku. Dubrovnik : Sveučilište u Dubrovniku, 2006. [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: <http://www.unidu.hr/datoteka/49izb/Eti-ki-kodeks.pdf>

¹³ Etički kodeks Hrvatskog katoličkog sveučilišta. Zagreb : Hrvatsko katoličko sveučilište, 2015. [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: <http://www.unicath.hr/hks2015/wp-content/uploads/2015/04/ETI%C4%8CKI-KODEKS-pro%C4%8Di%C5%A1%C4%87eni-tekst.pdf>

¹⁴ Isto.

Uz kodekse koji osuđuju plagiranje i progovaraju o akademskom nepoštenju, temu plagiranja svakako bi trebalo obrađivati i u praksi (poput kolegija o akademskom pisanju). Studentima je potrebno navoditi primjere kako bi se izbjegla svaka nedoumica oko izvora literature i njezina korištenja i propisnog navođenja.

3. Pregled istraživanja o plagiranju među studentskom populacijom

Istraživanja koja su se bavila plagiranjem među studentskom populacijom proučavala su različite aspekte – učestalost plagiranja, motive (razloge) zbog kojih studenti plagiraju, njihove percepcije plagiranja, ali i procjene plagiranja uz pomoć metoda detekcije i mjerenja učestalosti plagiranja kao suprotnosti onoga što studenti govore (priznaju) o svojim navikama.

Rezultati istraživanja Walkera pokazali su kako su mlađi studenti skloniji plagiranju od starijih studenata, ali i kako nema razlike između žena i muškaraca u količini plagiranja.¹⁷

Risquez, O'Dwyer i Ledwith su pokazali kako studenti vjeruju da je plagiranje pogrešno, očekuju da se oni koji su uhvaćeni u plagiranju kazne te tvrde da se ne upuštaju u takve aktivnosti, no kako je, u isto vrijeme, to nevezano za njihovu sposobnost da prepoznaju primjere plagiranja kao i da izbjegnju plagiranje referirajući se na originalne izvore.¹⁸

Povezano s percepcijom plagiranja, istraživanje Gullifer i Tyson u okviru fokus grupe došlo je do nekih zanimljivih zaključaka: mnogi su ispitanici, iako svjesni postojanja definicije plagiranja, u nemogućnosti odrediti što ga točno čini (osim u slučajevima iznimno očitog plagiranja), studenti su u strahu od počinjenja nenamjernog plagiranja za koje se boje da će izgledati kao namjerno, a njihovo razlikovanje namjernog i nenamjernog plagiranja vidljivo je i u stavu kako su kazne za plagiranje prestroge osim za slučajeve kada studenti namjerno plagiraju.¹⁹ O studentskoj percepciji plagiranja, također s fokus grupom, istraživanje je provela i Power.²⁰

¹⁷ Walker, John. Measuring plagiarism : researching what students do, not what they say they do. // *Studies in Higher Education* 35, 1(2010), 41-59.

¹⁸ Risquez, Angelica; Michel O'Dwyer; Ann Ledwith. 'Thou shalt not plagiarise' : from self-reported views to recognition and avoidance of plagiarism. // *Assessment & Evaluation in Higher Education* 38, 1(2013), 34-43.

¹⁹ Gullifer, Judith; Graham A. Tyson. Exploring university students' perceptions of plagiarism : a focus group study. // *Studies in Higher Education* 35, 4(2010), 463-481.

²⁰ Power, Lori G. University Students' Perceptions of Plagiarism. // *The Journal of Higher Education* 80, 6(2009), 643-662.

Budući da je riječ o osjetljivoj temi, treba uzeti u obzir kako je moguće da dio ispitanika ne želi priznati plagiranje (čak i u slučajevima anketiranja koje je u pravilu anonimno). Otuda se javljaju velike razlike u rezultatima istraživanja – npr. u istraživanju Perryja svega 6 posto studenata preddiplomskih studija (*undergraduate students*)²¹, a u istraživanju Selwyna gotovo 62 posto također preddiplomskih studenata, priznalo je da je bilo uključeno u neki oblik *online* plagiranja.²²

Pri interpretaciji takvih rezultata valja uzimati u obzir i formulaciju pitanja koja se ispitanicima postavljaju, a o kojima u velikoj mjeri ovise dobiveni odgovori – tako je u Selwynovom istraživanju najveći broj studenata priznao da je kopiralo nekoliko rečenica s mrežnih stranica bez navođenja izvora jedan-dva puta, dok je broj onih koji su kopirali nekoliko odlomaka ili stranica više od jedanput izuzetno malen.²³

U smjeru objašnjenja rezultata vlastitog istraživanja ide i Perry koji ističe da se nasuprot 6 posto onih koji su priznali plagiranje, nalazi podatak da njih 20 posto zna nekoga tko je plagirao, kao i da je svega 28 posto studenata prve godine identificiralo kopiranje od nekog drugog kao plagiranje.²⁴

Saznanja povezana s formulacijom pitanja i mogućnosti dobivanja vrlo različitih odgovora korištena su pri izradi upitnika za istraživanje o stavovima studenata korisnika Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu kao i njihovim navikama navođenja izvora.

4. Cilj i hipoteze istraživanja

Cilj je istraživanja bio ustanoviti stavove studenata Sveučilišta u Zagrebu, korisnika Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, o plagiranju i javnoj objavi završnih, diplomskih i doktorskih radova.

U radu su postavljene sljedeće hipoteze:

Studenti su upoznati sa zakonskom obvezom objave završnih, diplomskih i doktorskih radova u nacionalnom/sveučilišnom repozitoriju.

Većina studenata podržava javnu objavu završnih, diplomskih i doktorskih radova.

²¹ Perry, Bob. Exploring academic misconduct : Some insights into student behaviour. // *Active Learning in Higher Education* 11, 2(2010), 97-108.

²² Selwyn, Neil. 'Not necessarily a bad thing ...' : a study of online plagiarism amongst undergraduate students. // *Assessment & Evaluation in Higher Education* 33, 5(2008), 465-479.

²³ Isto.

²⁴ Perry, Bob. Nav. dj. Str. 97-108.

Većina studenata se slaže s tvrdnjom da je plagiranje znak akademskog nepoštenja te s tvrdnjom da bi ono trebalo biti sankcionirano.

Većina studenata je barem jednom koristila nečiji dio teksta a da nisu naveli izvor.

5. Metodologija istraživanja

Istraživanje je obuhvatilo prigodni (raspoloživi) uzorak studenata Sveučilišta u Zagrebu u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, a provedeno je 22. i 23. listopada 2015. godine u vremenu od 14 do 16 sati.

Anketa je obuhvatila 14 pitanja zatvorenog tipa. Prva četiri pitanja pružila su osnovne podatke o spolu, dobi, fakultetu koji studenti pohađaju, razini upisanog studija i upisanoj godini studija. Dva su se pitanja odnosila na znanje/informiranost studenata: jesu li upoznati s etičkim kodeksom Sveučilišta u Zagrebu (i/ili fakulteta koji pohađaju) te znaju li za zakonsku obvezu javne objave završnih, diplomskih i doktorskih radova u nacionalnom/sveučilišnom repozitoriju.

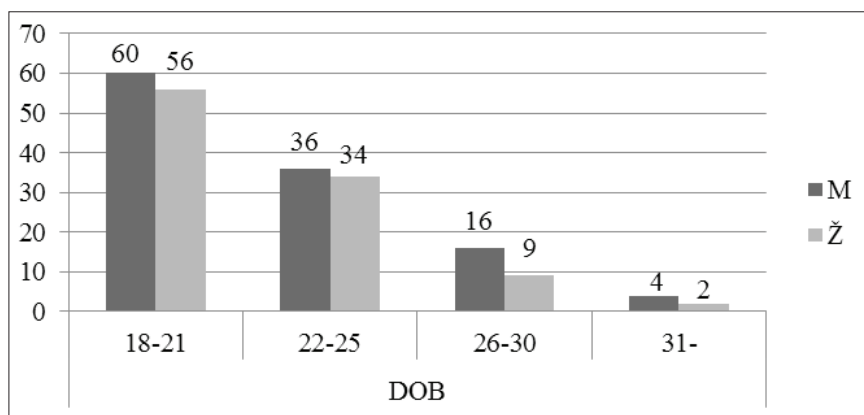
Šest pitanja ispitivala su njihove stavove: je li plagiranje znak akademskog nepoštenja (u obliku Likertove skale), treba li plagiranje biti sankcionirano (u obliku Likertove skale), trebaju li studentski radovi (završni, diplomski i doktorski) biti javno dostupni, smatraju li da je ta javna dostupnost radova prevelik teret za studente, vide li dostupnost vlastitih radova kao priliku za predstavljanje znanstvenoj i stručnoj javnosti te budućim poslodavcima.

Konačno, u obliku jednog pitanja s pet tvrdnji o plagiranju (kopiranje nekoliko rečenica bez navođenja izvora, kopiranje nekoliko odlomaka bez navođenja izvora, kopiranje nekoliko stranica teksta bez navođenja izvora, kopiranje cijelog teksta te plaćanja nekome za pisanje rada) i mogućnostima odgovora (jedanput, više puta i nikad)²⁵, željelo se ustanoviti jesu li studenti ikad i, ako jesu, u kojoj mjeri plagirali nečiji tekst.

²⁵ Uz male modifikacije, ovo je pitanje preuzeto iz istraživanja: Selwyn, Neil. 'Not necessarily a bad thing ...': a study of online plagiarism amongst undergraduate students. // *Assessment & Evaluation in Higher Education* 33, 5(2008), 465-479.

6. Rezultati i rasprava

Ukupno je analizirano 217 anketa (dio anketa je odbačen kao nevažeći).²⁶ Nešto je veći broj ispitanika bio muškog (116) nego ženskog (101) spola. Ispitanici su prema dobi grupirani u četiri kategorije. Najveći broj ispitanika bio je u dobi od 18 do 21 godine (53,5 posto), a najmanji u dobi starijoj od 31 godine (3 posto) (Grafikon 1.).

Grafikon 1. Struktura ispitanika prema spolu i dobi

Anketu su ispunili studenti velikog broja fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, no pojedinačno su popisivani samo oni fakulteti za koje je bilo više od četiri pravilno ispunjena anketna upitnika (ukupno 10), dok su preostali svrstani u kategoriju ostali.²⁷ Najveći broj ispitanika, gotovo polovica od ukupnog broja (47 posto), studenti su Pravnog fakulteta, dok je drugi pojedinačno najzastupljeniji Ekonomski fakultet (10 posto ispitanika) (Tablica 2.).

²⁶ Anketni upitnici u kojima nisu bili ispunjeni podaci za studij, razinu i godinu studiranja proglašeni su nevažećim kao i manji broj upitnika koje su ispunili oni koji su već diplomirali, a nisu nastavili školovanje te studenti nekih drugih sveučilišta.

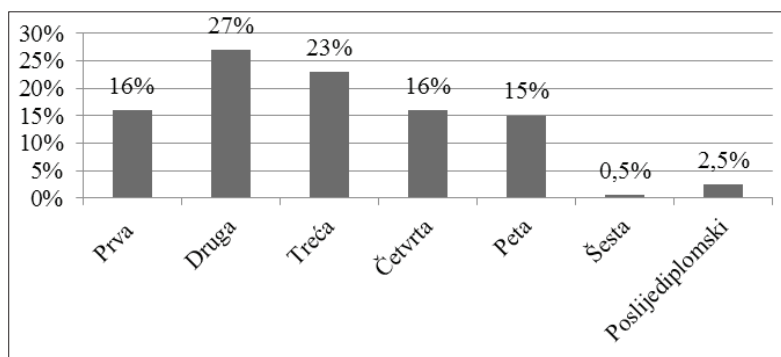
²⁷ U kategoriju ostali ušli su sljedeći fakulteti: Fakultet prometnih znanosti, Farmaceutsko-biokemijski fakultet, Geodetski fakultet, Kineziološki fakultet, Prehrambeno-biotehnološki fakultet, Rudarsko-geološko-naftni fakultet, Stomatološki fakultet, Šumarski fakultet, Tekstilno-tehnološki fakultet, Učiteljski fakultet, Veterinarski fakultet i Tehničko veleučilište u Zagrebu.

Tablica 2. Broj ispitanika prema fakultetu koji pohađaju

Naziv fakulteta	Broj ispitanika	%
Ekonomski fakultet	22	10
Fakultet elektrotehnike i računarstva	12	5,5
Filozofski fakultet	4	2
Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije	8	3,5
Fakultet političkih znanosti	4	2
Fakultet strojarstva i brodogradnje	9	4
Građevinski fakultet	4	2
Medicinski fakultet	17	8
Prirodoslovno-matematički fakultet	11	5
Pravni fakultet	102	47
OSTALI	24	11
UKUPNO	217	100

Osim prema fakultetima koje pohađaju, studenti su razvrstani prema godini studiranja, a ne prema razini studiranja s obzirom na to da dio fakulteta ima integrirani preddiplomski i diplomski studij (Medicinski fakultet, Ekonomski fakultet i Pravni fakultet).²⁸

Za razliku od podjele ispitanika prema fakultetima, podjela po upisanim godinama studija je znatno ujednačenija, iako je uzorak obuhvatio najviše studenata druge (27 posto) i treće godine studija (23 posto) (Grafikon 2.).

Grafikon 2. Broj ispitanika prema upisanoj godini studija

²⁸ U okviru te podjele, studenti su razvrstavani prema upisanoj godini studija, a kod studija koji nisu integrirani, prva godina diplomskog studija se označivala kao četvrta godina, odnosno druga upisana kao peta godina. Studenti poslijediplomskih studija nisu razvrstavani prema upisanim godinama jer je riječ o malom uzorku.

Potvrđena je prva hipoteza istraživanja da je većina studenata upoznata sa zakonskom obvezom objave završnih, diplomskih i doktorskih radova u nacionalnom/sveučilišnom s malom natpolovičnom većinom (52 posto) (Tablica 3.). Posebno je zanimljivo kada se usporede rezultati za prvu i petu upisanu godinu. Naime, očekivalo se da su studenti viših godina bolje informirani od bruoša, ipak, tek je 44 posto studenata treće i 58 posto studenata pete, nasuprot 52 posto studenata prve godine, odgovorilo kako su upoznati s navedenom obvezom.

Najveći broj studenata (50 posto) smatra kako bi ocjenski radovi trebali biti objavljeni u cijelosti, dok 25 posto studenata smatra kako bi trebali biti objavljeni samo sažetci radova, a isti postotak smatra da njihovi radovi uopće ne bi trebali biti javno objavljeni. Ti rezultati potvrđuju drugu hipotezu istraživanja da većina studenata podržava javnu objavu završnih, diplomskih i doktorskih radova. No, svakako treba uzeti u obzir i činjenicu kako čak četvrtina ispitanih studenata nije za javnu objavu ocjenskih radova.

Većina studenata (60 posto) ne smatra da je trajna dostupnost ocjenskih radova prevelika obveza za studente, no ipak je čak 40 posto na to pitanje odgovorilo potvrdno. Pri tome, 76 posto studenata smatra kako je javna dostupnost njihova rada prilika da se predstavite znanstvenoj i stručnoj javnosti, a 74 posto kako je to prilika da se predstavite budućim poslodavcima (Tablica 3.).

Takvi donekle proturječni rezultati ukazuju na to da su studenti svjesni potencijalne dobrobiti javne objave njihovih radova, ali i odgovornosti koja dolazi s javnom dostupnošću vlastitih radova.

Tablica 3. Stavovi studenata o javnoj objavi radova u repozitoriju

Pitanje	Da	%	Ne	%
Znate li da se svi završni, diplomski i doktorski radovi moraju javno objavljevati u nacionalnom/sveučilišnom repozitoriju?	113	52	104	48
Smatrate li da je trajna javna dostupnost rada teret/prevelika obveza za studenta jer će njegov/njezin tekst biti dostupan svima na uvid?	87	40	130	60
Mislite li da je javna dostupnost vašeg rada prilika da se predstavite znanstvenoj i stručnoj javnosti?	165	76	52	24
Mislite li da je javna dostupnost vašeg rada prilika da se predstavite budućim poslodavcima?	160	74	57	26

Čak 81 posto studenata svih fakulteta i godina odgovorilo je da nisu pročitali etički kodeks Sveučilišta u Zagrebu ili fakulteta koji pohađaju.

Studenti su na temelju ponuđene skale trebali ocijeniti koliko se slažu s tvrdnjom da je plagiranje znak akademskog nepoštenja, a koliko s tvrdnjom da svako plagiranje treba biti sankcionirano.

Najveći broj studenata (77 posto) u potpunosti se slaže s tvrdnjom da je plagiranje akademsko nepoštenje, djelomično se slaže 17,5 posto studenata, 4 posto nema mišljenje, a 2 posto se uglavnom ne slaže. Nije bilo studenata koji se uopće ne slažu s tom tvrdnjom.

Na višim godinama studija veći je broj studenata koji se u potpunosti slažu s navedenom tvrdnjom (63 posto studenata prve godine u usporedbi sa 84 posto studenata treće i 85 posto studenata pete godine) (Tablica 4.).

Tablica 4. Odgovori na pitanje slažu li se studenti s tvrdnjom da je plagiranje znak akademskog nepoštenja

Upisana godina	Slažem se u potpunosti		Djelomično se slažem		Nemam mišljenje		Uglavnom se ne slažem		Uopće se ne slažem		Ukupno
	Br. odg.	%	Br. odg.	%	Br. odg.	%	Br. odg.	%	Br. odg.	%	
1	22	63	12	34	1	3	0	0	0	0	35
2	42	72	12	21	1	2	3	5	0	0	58
3	42	84	4	8	4	8	0	0	0	0	50
4	27	79	5	15	1	3	1	3	0	0	34
5	28	85	4	12	1	3	0	0	0	0	33
6	1	100	0	0	0	0	0	0	0	0	1
POSD. ¹⁵	5	83	1	17	0	0	0	0	0	0	6
Ukupno	167	77	38	17	8	4	4	2	0	0	217

¹⁵ Obuhvaća studente poslijediplomskih studija svih upisanih godina.

Manji je postotak studenata koji se u potpunosti slaže da svako plagiranje treba biti sankcionirano (53 posto), djelomično se s tom tvrdnjom slaže 37 posto studenata, 3 posto nema mišljenje, 6 posto se uglavnom ne slaže, a svega 1 posto se uopće ne slaže s navedenom tvrdnjom.

Kao i kod prethodnog pitanja, na višim godinama studija veći je broj studenata koji se u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom (49 posto studenata prve godine nasuprot 61 posto studenata pete godine) (Tablica 5.).

Tablica 5. Odgovori na pitanje slažu li se studenti s tvrdnjom da svako plagiranje treba biti sankcionirano

Upisana godina	Slažem se u potpunosti		Djelomično se slažem		Nemam mišljenje		Uglavnom se ne slažem		Uopće se ne slažem		Ukupno
	Br. odg.	%	Br. odg.	%	Br. odg.	%	Br. odg.	%	Br. odg.	%	
1	17	49	13	37	1	3	4	11	0	0	35
2	27	47	25	43	3	5	1	2	2	3	58
3	26	52	21	42	1	2	2	4	0	0	50
4	20	59	9	26	0	0	5	15	0	0	34
5	20	61	12	36	1	3	0	0	0	0	33
6	1	100	0	0	0	0	0	0	0	0	1
POSD. ¹⁶	4	66	1	17	1	17	0	0	0	0	6
Ukupno	115	53	81	37	7	3	12	6	2	1	217

¹⁶ Isto.

Navedeni rezultati potvrđuju treću hipotezu istraživanja budući da se većina studenata svih fakulteta i godina slaže s tvrdnjom da je plagiranje znak akademskog nepoštenja kao i s tvrdnjom da bi ono trebalo biti sankcionirano.

Ipak, uočena je razlika između postotka studenata koji se u potpunosti slažu s tvrdnjom da je plagiranje znak akademskog nepoštenja (77 posto) i onih koji se u potpunosti slažu s tvrdnjom da svako plagiranje treba biti sankcionirano (53 posto). Ta razlika kao i podatak da 37 posto studenata navodi da se tek djelomično slaže s tvrdnjom da svako plagiranje treba biti sankcionirano ukazuje na njihovu potrebu razlikovanja između namjernog i nenamjernog plagiranja, a shodno tome i različitom načinu sankcioniranja.

Kako bi se ustanovilo jesu li studenti u svojim radovima ikada koristili tuđe dijelove teksta bez navođenja izvora, ponuđeno im je ukupno pet tvrdnji, a trebali su obilježiti koje se odnose na njih.

Ukupno je 42 posto studenata priznalo da su više puta kopirali nekoliko rečenica nečijeg teksta a da nisu naveli izvor, 22,5 posto je priznalo da su, također više puta, kopirali nekoliko odlomaka bez navođenja izvora, a 5,5 posto je priznalo kopiranje nekoliko stranica teksta (više puta). Broj studenata koji su kopirali cijeli rad je malen, ali svakako nije zanemariv broj onih koji su priznali plaćanje rada (uglavnom jedanput) – ukupno čak 7 posto studenata (Tablica 6.).

Tablica 6. Odgovori studenata na pitanje o plagiranju

Tvrđnja	Jedanput	%	Više puta	%	Nikad	%
Kopirao/la sam nekoliko rečenica nečijeg teksta a da nisam naveo/la izvor	31	14,29	94	43,32	92	42,39
Kopirao/la sam nekoliko paragrafa nečijeg teksta a da nisam naveo/la izvor	25	11,50	49	22,5	143	66
Kopirao/la sam nekoliko stranica nečijeg teksta a da nisam naveo/la izvor	12	5,50	11	5	194	89,50
Kopirao/la sam cijeli tekst (rad)	3	1,38	5	2,30	209	96,31
Platio/la sam nekome da mi napiše rad (seminarski/završni/diplomski)	15	7	1	0,50	201	92,50

Kada se zbroje odgovori onih studenata koji su priznali kopiranje jedanput i onih koji su priznali kopiranje više puta, pokazuje se da je 58 posto svih studenata barem jednom kopiralo nekoliko rečenica bez navođenja izvora, 34 posto je barem jednom kopiralo nekoliko odlomaka bez navođenja izvora, a čak 11 posto nekoliko stranica. Takvi rezultati potvrđuju četvrtu hipotezu istraživanja kako je većina studenata barem jednom koristilo nečiji dio teksta a da nisu naveli izvor.

Zaključak

Plagiranje je ozbiljan problem unutar akademske zajednice koji adresiraju etički kodeksi svih sveučilišta u Hrvatskoj. Unatoč postojanju softvera za detekciju plagijata, najvažniji način borbe protiv plagiranja nalazi se u javnoj dostupnosti radova. Prema *Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju* izglasanom u srpnju 2013. godine, sva su sveučilišta (odnosno fakulteti kao njihove sastavnice) i veleučilišta dužna javno objaviti obranjene završne radove studenata u bazi Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Uspostava Nacionalnog repozitorija završnih i diplomskih radova (ZIR) tijekom 2015. godine potaknula je ovo istraživanje

kojim su se željeli ustanoviti stavovi studenata o plagiranju te javnoj objavi vlastitih ocjenskih radova (završni, diplomski i doktorski radovi).

U okviru rada provedena je anketa sa 14 pitanja zatvorenog tipa na prigodnom (raspoloživom) uzorku od ukupno 217 korisnika Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, studenata različitih fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Unatoč tome što je istraživanje potvrdilo sve postavljene hipoteze, dvije su potvrđene uz neznatnu natpolovičnu većinu odgovora.

Pokazalo se da je većina studenata upoznata sa zakonskom obvezom objave završnih, diplomskih i doktorskih radova u nacionalnom/sveučilišnom repozitoriju (prva hipoteza) no riječ je o 52 posto studenata, što znači da njih 48 posto to ne zna. Podatak da čak 42 posto studenata pete godine studija koji će uskoro izrađivati vlastite diplomske radove nije upoznato s tom zakonskom obavezom svakako je zabrinjavajući.

Također, potvrđena je druga hipoteza istraživanja kako većina studenata podržava javnu objavu cjelovitih završnih radova, no riječ je o tek polovici ispitanika (50 posto), dok čak četvrtina (25 posto) njih nije za javnu objavu radova.

Zanimljiv je podatak kako čak 40 posto studenata misli da je trajna dostupnost njihovih radova prevelika obveza za studente, ali s druge strane, 76 posto smatra kako je javna dostupnost rada prilika da se predstave znanstvenoj i stručnoj javnosti, odnosno potencijalnim poslodavcima (74 posto). Takvi, donekle proturječni rezultati pokazuju kako su, s jedne strane, studenti svjesni da je javna objava rada dobra prilika za samopromociju u javnosti i očima poslodavaca, no s druge strane, očito su svjesni i odgovornosti koja dolazi s objavom radova u integralnom obliku.

Iako je zabilježen izuzetno veliki postotak svih ispitanih studenata (81 posto) koji nisu pročitali etički kodeks Sveučilišta u Zagrebu ili fakulteta koji pohađaju, 77 posto u potpunosti se slaže s tvrdnjom da je plagiranje akademsko nepoštenje, a 53 posto da svako plagiranje treba biti sankcionirano (potvrda treće hipoteze).

Poražavajući je podatak o 58 posto studenata koji su priznali kako su barem jednom kopirali nekoliko rečenica bez navođenja izvora te 34 posto koji su barem jednom kopirali nekoliko odlomaka bez navođenja izvora. Ukupno 11 posto studenata priznalo je kako su kopirali nekoliko stranica a da nisu naveli izvor (potvrda četvrte hipoteze istraživanja), a čak 7 posto je priznalo da su platili nekome da im napiše rad.

Budući da većina studenata plagiranje smatra ponašanjem koje nije u duhu akademskog poštenja, nameće se pitanje kako je moguće da je tako velik broj studenata ipak više od jedanput kopiralo dijelove tuđeg rada bez propisnog navođenja autora kao i što oni smatraju plagiranjem i jesu li u dovoljnoj mjeri svjesni mogućih posljedica plagiranja. Kako bi se riješile takve nedoumice, potrebno je provoditi daljnja istraživanja o stavovima i iskustvima studenata, ali i raditi na njihovom praktičnom usvajanju pravila etičkih kodeksa kako ne bi ostajali u domeni teorijskog znanja.

LITERATURA

Akademski [citirano: 2015-09-20]. // Hrvatski jezični portal. Dostupno na: http://hjp.novi-liber.hr/index.php?show=search_by_id&id=f1xgWg%3D%3D

Baždarić, Ksenija; Vanja Pupovac; Lidija Bilić-Zulle; Mladen Petrovečki. Plagiranje kao povreda znanstvene i akademske čestitosti. // *Medicina Fluminensis* 45, 2(2009), 108-117.

Bilić-Zulle, Lidija. Znanstvena čestitost – temelj postojanja i razvoja znanosti. // *Biochemia Medica* 17, 2(2007), 143-150.

Comas-Forgas, Rubén; Jaume Sureda-Negre; Francesca Salva-Mut. Academic plagiarism prevalence among Spanish undergraduate students : an exploratory analysis. // *Biochemia Medica* 20, 3(2010), 301-306.

Creative Commons licence [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: <https://creativecommons.org/licenses/?lang=hr>

Digitalni akademski arhivi i repozitoriji – Dabar. [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: <http://dabar.srce.hr/>

Etički kodeks Hrvatskog katoličkog sveučilišta. Zagreb : Hrvatsko katoličko sveučilište, 2015. [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: <http://www.unicath.hr/hks2015/wp-content/uploads/2015/04/ETI%C4%8CKI-KODEKS-pro%C4%8Di%C5%A1%C4%87enitkst.pdf>

Etički kodeks Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2011. [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: <http://www.unios.hr/uploads/50EtickiKodeks.pdf>

Etički kodeks Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Pula : Sveučilišta Jurja Dobrile, 2008. [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: <http://www.unipu.hr/index.php?id=89>

Etički kodeks Sveučilišta Sjever. Koprivnica : Sveučilište Sjever, 2014. [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: <http://www.unin.hr/wp-content/uploads/Eti%C4%8Dki-kodeks-Sveu%C4%8Dili%C5%A1ta-Sjever.pdf>

Etički kodeks Sveučilišta u Rijeci. Rijeka : Sveučilište u Rijeci, 2006. [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: http://www.uniri.hr/files/staticki_dio/propisi_i_dokumenti/Etic-ki%20kodeks%20Sveucilista%20u%20Rijeci.pdf

Etički kodeks Sveučilišta u Splitu. Split : Sveučilište u Splitu, 2009. [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: <http://www.unist.hr/Portals/0/docs/sveuciliste/Eticki-kodeks-na-crt-24072009.pdf>

Etički kodeks Sveučilišta u Zadru. Zadar : Sveučilište u Zadru, 2010. [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: http://www.unizd.hr/Portals/0/doc/eticki_kodeks.pdf

Etički kodeks Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb : Sveučilište u Zagrebu, 2009. [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/O_Sveucilistu/Dokumenti_javnost/Propisi/Pravilnici/Eticki_kodeks.pdf

Etički kodeks znanstvenika, nastavnika i suradnika Sveučilišta u Dubrovniku. Dubrovnik : Sveučilište u Dubrovniku, 2006. [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: <http://www.unidu.hr/datoteke/49izb/Eti-ki-kodeks.pdf>

Gullifer, Judith; Graham A. Tyson. Exploring university students' perceptions of plagiarism: a focus group study. // *Studies in Higher Education* 35, 4(2010), 463-481.

Juričić, Vedran. Detekcija plagijata u višejezičnom okruženju : doktorski rad. Zagreb : Filozofski fakultet, 2012.

Nacionalni repozitorij završnih i diplomskih radova – ZIR [citirano: 2015-09-20]. Dostupno na: <https://zir.nsk.hr/>

Parafraza [citirano: 2015-09-20]. // Proleksis enciklopedija. Dostupno na: <http://proleksis.lzmk.hr/40596/>

Perry, Bob. Exploring academic misconduct : Some insights into student behaviour. // *Active Learning in Higher Education* 11, 2(2010), 97-108.

Plagijat [citirano: 2015-09-20]. // Hrvatska enciklopedija. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48551>

Power, Lori G. University Students' Perceptions of Plagiarism. // *The Journal of Higher Education* 80, 6(2009), 643-662.

Risque, Angelica; Michel O'Dwyer; Ann Ledwith. 'Thou shalt not plagiarise': from self-reported views to recognition and avoidance of plagiarism. // *Assessment & Evaluation in Higher Education* 38, 1(2013), 34-43.

Sacks, Oliver. Speak, Memory [citirano: 2015-09-20]. // *The New York Review of Books*. Dostupno na: <http://www.nybooks.com/articles/archives/2013/feb/21/speak-memory/?pagination=false>

Selwyn, Neil. 'Not necessarily a bad thing ...': a study of online plagiarism amongst undergraduate students. // *Assessment & Evaluation in Higher Education* 33, 5(2008), 465-479.

Tkalac Verčić, Ana; Dubravka Sinčić Ćorić; Nina Pološki Vokić. Priručnik za metodologiju istraživačkog rada : Kako osmisliti, provesti i opisati znanstveno i stručno istraživanje. Zagreb : MEP, 2010.

Walker, John. Measuring plagiarism : researching what students do, not what they say they do. // *Studies in Higher Education* 35, 1(2010), 41-59.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju [citirano: 2015-09-20]. // *Narodne novine* 94(2013). Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_07_94_2132.html

Zelenika, Ratko. Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela. Rijeka : Ekonomski fakultet, 2000.